

Din dilemele și certitudinile unui traducător de literatură

Paula Braga Șimenc

Asemenea oricărui traducător de literatură, m-am confruntat și eu cu câteva dileme identitare. Cine este traducătorul? Este el un creator/ autor al unui text care a fost însă conceput de altcineva? Este el un om liber, în sensul că ar avea dreptul să intervină în textul original, să îl modifice/ adapteze? Este traducătorul un simplu interpret al unei partituri scrise de cineva (autor) pentru un anumit instrument (într-o anumită limbă)? Este el un agent literar, un promotor al unui autor în străinătate? Sau poate este un facilitator cultural, un intermediar între două culturi?

La toate aceste dileme identitare se adaugă o alta, legată de opțiunea pentru o operă sau alta, pentru un anumit autor, nu pentru altul. Mai ales la începutul aventurii mele de traducător de literatură mi-am pus deseori întrebarea cu ce autor să încep, ce operă să aleg.

Nu am răspunsuri tranșante la aceste întrebări, însă, cu timpul, am ajuns să cred că traducătorul trebuie să fie, înainte de toate, un cititor pasionat, atent și subtil. Iubind cărțile, alege o operă de valoare a unui scriitor contemporan pentru „a o da mai departe” cititorilor cu care împărtășește aceeași limbă maternă.

Din aceste afirmații reiese că, tot cu timpul, în pofida atâtor dileme, am reușit să am și câteva certitudini în legătură cu însușirile (nu le numesc calități) de care trebuie să dea dovadă un traducător de literatură. În primul rând, trebuie

să se pătrundă de textul original în integralitatea lui, să fie pregătit să trăiască o vreme în universul pe care acesta îl propune. Apoi trebuie să respecte, dacă nu chiar să admire, efortul creator al autorului care, pentru mine, este mereu suveran. Trebuie să resimtă responsabilitate în a reda originalul cât mai fidel, cu cât mai puține „pierderi”, „trădări”. Pentru mine, traducerea ideală este aceea care dă impresia că opera tradusă că a fost scrisă în limba traducătorului. În acest fel, opera tradusă poate ajunge să facă parte din două literaturi, cea a limbii în care a fost scrisă și cea a limbii în care a fost tradusă.

În fine, aş mai aduce în discuție și o certitudine foarte banală, anume obligația ca traducătorul să stăpânească la perfecție nu atât limba din care traduce, cât mai ales limba în care traduce. Prin „la perfecție” înțeleg atât corectitudine gramaticală, cât și stăpânirea tuturor registrelor limbii, capacitatea de a selecta din bogăția lexicală a limbii „cuvântul ce exprimă adevărul”, cum spunea Mihai Eminescu.

Ar mai fi o însușire de care mă străduiesc să dau dovadă cel puțin ca traducător de literatură: modestia. În ce mă privește, mă consider numai un interpret care redă cu instrumentul pe care îl posedă - limba română - o partitură scrisă de un autor pentru un alt instrument, în cazul meu, limba slovenă. Calitatea sunetului pe care îl produc depinde numai de mine, în timp ce valoarea partiturii este în totalitatea meritul autorului.